

UNIVERSITATEA
1 DECEMBRIE 1918
DIN ALBA IULIA

University of Zadar
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

**“EUROINTEGRATION IN ART, SCIENCE AND EDUCATION:
EXPERIENCE, DEVELOPMENT PERSPECTIVES”**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ В МИСТЕЦТВІ, НАУЦІ ТА ОСВІТІ: ДОСВІД,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”**

Klaipėda University,
2024

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

Compilers of the publication:

Упорядники видання:

Prof. dr. Rasa Braslauskienė,
Doc. dr. Reda Jacynė,
Dr. Maryna Ponomarenko.

Conference Scientific Committee:

Науковий комітет конференції:

Prof. Dr. Rimantas Balsys (Klaipėda University, Lithuania).
Prof. Dr. Rasa Braslauskienė (Klaipėda University, Lithuania).
Assoc. Prof. Honored Art Worker of Ukraine Dmytro Velychko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine).
Assoc. Prof. Dr. Matilda Karamatic Brčić (University of Zadar, Croatia).
Prof. Dr. hab. Olena Gonchar (Jan Długosz University in Czestochowa, Poland).
Assoc. Prof. Dr. Maryna Iurchenko (Klaipėda University, Lithuania).
Assoc. Prof. Dr. Reda Jacynė (Klaipėda University, Lithuania).
Prof. Dr. Andrii Krasnozhon (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine).
Prof. Dr. Ganna Muzychenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine).
Assoc. Prof. Dr. Aida Norvilienė (Klaipėda University, Lithuania).
Assoc. Prof. PhD Honored Art Worker of Ukraine Anna Nosenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine).
Assoc. Prof. Dr. Tetiana Pavlova (Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts, Ukraine).
Prof. Dr. Kalyna Pashkevych (Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine).
Dr. Maryna Ponomarenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine; Klaipėda University, Lithuania).
Prof. Dr. Honored Art Worker of Ukraine Olga Tarasenko (The State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky”, Ukraine).
Assoc. Prof. Dr. Ioana Todor (“1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia, Romania).

Untranslated language of the authors.

Мову авторів збережено без змін та перекладу.

© Rasa Braslauskienė, Reda Jacynė, Maryna Ponomarenko (sudarytojos), 2024

© Klaipėdos universitetas, 2024

ISBN 978-609-481-206-4

Foreword

The First International Conference "EUROINTEGRATION IN THE ARTS, SCIENCE AND EDUCATION: PERSPECTIVES, PERSPECTIVES OF IMPLEMENTATION" is an event that demonstrates the support of Lithuanian scientists for their Ukrainian colleagues, and devoted to the relevant problems of art, culture, pedagogy and psychology.

The interdisciplinary nature of the conference provides an opportunity to explore new ways of interaction between researchers in these fields.

The collection of abstracts published during the conference reflects the main aim of the event, which was to bring together European and Ukrainian scientists who presented new theoretical ideas and their practical application in their respective thematic areas. The conference highlights opportunities for exchanging experiences in the research area; promoting the participation of Ukrainian researchers in the EU research programmes and initiatives; introducing the system of quality assurance of education and training according to the European standards and guidelines; and expanding the opportunities for academic mobility of students, pupils, teachers and researchers.

The publication of the proceedings in an online format is a deliberate move by the conference organisers, in consistence with one of the priorities of the European Green Deal - the rational use of natural resources and the development of an ecological consciousness in the global scientific community.

Compilers of the publication

Передмова

Перша Міжнародна конференція «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ В МИСТЕЦТВІ, НАУЦІ ТА ОСВІТІ: ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ» – захід, що демонструє підтримку українських вчених литовськими колегами, присвячений актуальним проблемам мистецтва, культури, педагогіки і психології.

Пошук нових шляхів взаємодії між дослідниками цих напрямів відкрито завдяки міждисциплінарному характеру конференції.

Збірка тез, що вийшла за результатами конференції, віддзеркалює головну мету заходу – об'єднання європейських та українських дослідників, які презентували нові теоретичні ідеї та їх практичне втілення у відповідній тематичній царині. Конференція розкриває можливості для обміну досвідом у дослідницькому просторі; сприяє участі українських дослідників у наукових програмах та ініціативах ЄС; знайомить із системою забезпечення якості освіти та навчання відповідно до європейських стандартів та рекомендацій; розширює можливості академічної мобільності для учнів, студентів, викладачів та дослідників.

Публікація матеріалів в онлайн-форматі – усвідомлений крок організаторів конференції, який відповідає одному з пріоритетних напрямів у реалізації європейського «зеленого курсу» – раціональному використанню природних ресурсів та формуванню еко-свідомості у світовій спільноті вчених.

Упорядники

СУЧАСНИЙ ВИМІР ЗАВДАНЬ ВИХОВАННЯ ТОЛЕРАНТНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ХУДОЖНІХ ДИСЦИПЛІН В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІКИ МИСТЕЦТВА

Твердохлібова Яніна

Доцент, кандидат педагогічних наук, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Україна

ORCID: 0000-0002-7321-3109

yanabreadhard@gmail.com

Анотація. На методологічних засадах кардіоцентризму, національно-культурних традицій, мистецтва в змісті тез розглядаються питання щодо формуванням толерантної ментальності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва - національного образу особистості духовної культури в художній культурі. Обґрунтовується актуальність проблеми, що вимагає конкретизації завдань, змісту соціально-психологічних настанов, методів виховання особистості педагога-художника, виховання ментальної самосвідомості, життєвої позиції, духовності, самоствердження та національно-культурної ідентичності в полікультурному просторі.

Ключові слова: національна освіта, культура, національне мистецтво, виховання, ментальність, толерантність, освітній вектор, вчитель образотворчого мистецтва, нематеріальна культурна спадщина.

Вступ. Сьогодні українське суспільство переживає складний час в умовах воєнного стану в Україні та геополітичної ситуації держав світу. У зв'язку з цим, постають нові завдання у вирішенні проблем національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Це зумовлює перегляд концептуальних стагнацій в питаннях виховання особистості на засадах гуманістичного досвіду народів полікультурної України. На часі науково-педагогічна спільнота звертає увагу на проблему виховання толерантної ментальності особистості у вітчизняній системі художньо-педагогічної освіти. У зв'язку з цим зростає значущість дослідження проблеми педагогічної науки на засадах антропоцентризму, кардіоцентризму, як провідних наукових принципів розуміння світу, всебічного виховання особистості, а отже, як соціальної, психолого-педагогічної категорії. Нагально суттєвими завданнями в освітній практиці підготовки фахівців мистецтва для майбутньої професійної діяльності в закладах шкільної й позашкільної освіти є формування у них толерантної ментальності. Такий концепт безперечно зумовлений тим, що саме вчитель образотворчого мистецтва виконує роль провідника культури й духовності в середовищі співіснування різних національностей, в тому разі й в освітньому просторі.

У цьому аспекті **метою** дослідження є визначення сучасних складових процесу виховання особистості культури в освітньому векторі, а також науково-методичних чинників педагогічного управління процесом формування толерантної ментальності майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. У розгляді завдань ми спиралися на інноваційний науково-методичний концепт гуманістичного виховання толерантної ментальності вчителя на засадах народного мистецтва й досягнень нематеріальної культури етнонаціонального населення Одеського регіону. Для розгляду авторської парадигми проблеми структурування складових педагогічного управління процесом виховання толерантної ментальності у студентів художньо-графічного факультету застосовано низку **методів**, як-от: аналітико-синтетичний, синергетичний, метод детермінації, метод проектної розробки системи педагогічного управління тощо.

Теоретична частина. На сьогоднішній день накопичений досвід вчених з проблем виховання особистості вчителя культури в культурі підтверджує першочергове значення проблеми в науково-освітньому просторі Південного регіону. Осягнення новим поколінням вчителів образотворчого мистецтва історичних традицій багатонаціональної культури Одещини, оволодіння художньо-ментальним досвідом з усталеною толерантністю передбачає розгляд науково-методичних інноваційних парадигм. Завданням дослідження проблеми становить перш за все осмислення ціннісних основ виховання особистості культури в культурі й мистецтві. Це в свою чергу окреслює низку завдань методики виховання толерантної ментальності майбутнього вчителя в освітньому векторі «навчання – пізнання – учіння – творчість» з особисто-орієнтованою траєкторією професійного зростання в умовах університетської освіти. На думку значної кількості науковців та педагогів-художників практиків, сучасний вчитель образотворчого мистецтва має бути толерантно-ментальною з якісним рівнем професійної компетентності в сфері художньої культури, а отже представником толерантно-ментальної поведінки в системі освіти і культурно-мистецькому середовищі. Ще просвітителі Г. Сковорода, К. Ушинський, Т. Шевченко наголошували на тому, що виховання має ґрунтуватися на основі діалогу з культурою свого народу, з його матеріальною й нематеріальною культурною спадщиною. У сучасній вітчизняній психолого-педагогічній науці актуальність проблеми обговорювалася такими вченими як: В. Бондар, І. Зязюн, Н. Кічук, С. Коновець, Н. Миропольська, В. Орлов, І. Пастир, В. Радкевич, В. Рибалка, О. Рудницька, Г. Сагач, Г. Філіпчук, О. Шевнюк, О. Щолокова. У контексті завдань проблематики увагу привертають наукові праці вчених університету Ушинського в Одесі (філософів: А. Кавалеров, М. Дмитрієва, В. Ворніков; психологів: О. Саннікова, С. Симоненко, О. Чебикін; учених в галузі педагогіки методики: А. Богуш, І. Богданова, Т. Осипова, В. Полторак, О. Реброва; мистецтвознавців: О. Тарасенко, А. Носенко). У наукових доробках уточнено базові поняття «естетичний досвід», «художньо-естетичний досвід», «художньо-творчий досвід» та ін. Найбільш суттєвими для вивчення теоретичних засад проблеми вартують уваги фундаментальні наукові доробки О. Ребрової (Реброва, 2023). В теоретико-методологічному змісті вона виокремлює поняття «художня ментальність», «педагогічна ментальність», «художньо-ментальний досвід», що є ознакою професійної компетентності особистості вчителя мистецтва з індивідуальним відчуттям статусу його ідентичності. Аналіз змісту цих понять засвідчив більше шістдесят функціональних ознак феномену поняття «толерантна ментальності», що логічно було взято до уваги у визначенні завдань процесу виховання особистості майбутнього вчителя в освітньому векторі. Водночас було виявлено сімдесят традиційних елементів нематеріальної культурної спадщини, третина із яких мають відношення до багатонаціональної Одеської області, й котрі знаходяться під охороною ЮНЕСКО. Безперечно, культурна спадщина етносів нашої держави є суттєвим чинником формування толерантної ментальності Людини художньої культури нації.

Узагальнення новітніх дослідницьких робіт вчених в галузі філософії, психолого-педагогічної науки уможливило виокремити складові структури процесу формування толерантної ментальності студентів безпосередньо у процесі їхньої фахової підготовки. В наукових працях позначаються окреслені поняття як процес духовно-практичної діяльності особистості, що забезпечує і результат формування інтелектуально-операційних, художньо-комунікативних умінь особистості вчителя образотворчого мистецтва. Толерантна ментальність є суттєвою ознакою соціально-культурної поведінки і світоглядного відношення особистості до національних цінностей культурної спадщини і успадкованих традицій свого народу в постмодерному полікультурному просторі. Отже, формування адекватного толерантно-емоційного реагування на цінності мистецтва, що зумовлені характеристичними ознаками художнього образу з культурною орієнтацією на етнохудожні, полікультурні, науково-художні й субкультурні національні цінності, які репрезентуються в системі сучасної художньо-

педагогічної освіти – головна задача педагогіки мистецтва. Проте ще не знайшло свого продуктивного практичного вирішення завдань окресленої проблеми в новітній системі художньо-педагогічної освіти. Безперечно, усі ці складові такого досвіду детермінуються із теоретичними поглядами О. Рудницької, котрі висвітлені в концептуальних ідеях в змісті педагогіки мистецтва, як педагогіки культури з усіма властивими їй компонентами виховання: цінностями, культуровідповідними мистецько-освітніми системами, творчими способами фахової діяльності вчителя образотворчого мистецтва в культурно-освітньому просторі (Рудницька, 2005). Отже, особливу вагомість мають наукові праці [1,2], автори яких розкривають змістову сукупність функцій взаємовпливу освіти, культури і мистецтва в педагогічному процесі, визначають культурологічний, герменевтичний підходи до формування людини культури в культурі в проєкції виховних категорій педагогіки мистецтва. Науковий контекст цих понять узагальнює функцію професійної компетентності в структурі практичної діяльності майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Визначений спектр контексту термінів і понять є основою у розгляді задач створення науково-методичного комплексу дисциплін професійного спрямування для вирішення завдань виховання толерантної ментальності майбутнього освітянина-митця.

Висновки. На основі концепт-аналізу методологічних основ дослідження постають такі завдання: а) розробити структурно-функціональну модель формування толерантної ментальності майбутніх вчителів за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво); б) змістовно обґрунтувати методичні засади педагогічного управління процесом формування толерантної ментальності здобувачів вищої освіти з урахуванням новітніх потреб суспільства, вимог Державного стандарту педагогічної освіти; в) визначити систему педагогічних критеріїв та показників якісних рівнів професійної сформованості толерантної ментальності студентів на кожному етапі освітнього вектору; г) визначити комплекс дидактичних і науково-методичних матеріалів з дисциплін професійної спрямованості для забезпечення процесу формування толерантного, художньо-педагогічного ментального досвіду. Втілення сучасних завдань в освітній вектор «навчання – пізнання – учіння – творчість» є стратегією моделі педагогічного управління процесом виховання толерантної ментальності особистості вчителя в системі художньо-педагогічної освіти.

Література

Реброва, О. (2023). Теоретичне дослідження художньо-ментального досвіду в проєкції педагогіки мистецтва: [монографія]. Друге видання, перероб., і допр. /О.Є. Реброва. Суми. ФОП Цьома С.П.
Рудницька, О. (2005). Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. Тернопіль. Навчальна книга. Богдан.

THE MODERN DIMENSION OF THE TASKS OF EDUCATING A TOLERANT MENTALITY OF ART TEACHERS IN THE CONTEXT OF ART PEDAGOGY

Tverdohlybova Yanina

*Associated Professor Dr., The State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky", Ukraine*

ORCID: 0000-0002-7321-3109

yanabreadhard@gmail.com

Abstract. On the methodological basis of cardiocentrism, national cultural traditions, art, the content of theses examines issues related to the formation of a tolerant mentality of the future teacher of fine arts the national image of the personality of spiritual culture in artistic culture. The relevance of the problem, which requires the specification of tasks, the content of socio-psychological instructions, methods of education of the personality of the teacher-artist, education of mental self-awareness, life position, spirituality, self-affirmation and national-cultural identity in a multicultural space, is substantiated.

Key words: national education, culture, national art, upbringing, mentality, tolerance, educational vector, art teacher, intangible cultural heritage.